

JAN KŘIPAČ / 13. 6. 2017

Smích se lepí na paty

Nenápadná komedie s Vlastimilem Brodským v hlavní roli patří – spolu s pohádkou *S čerty nejsou žerty* (1984) a televizní adaptací *Svatební cesta do Jiljí* (1983) – k tomu nejlepšímu, co natočil Hynek Bočan za normalizace.

Během osmdesátých let se Bočan věnoval spíše televizní tvorbě. Na Barrandově realizoval pouze dvojici nevýrazných psychologických dramát *Pytláci* (1981) a *Vinobraní* (1982) podle scénářů Jana Kostrhuna, umělecky i komerčně úspěšné *Čerty* a právě komorní snímek *Smích se lepí na paty*. Ve fázi rozpracovaných projektů zůstal film *Panská volenka* podle scénáře Antonína Přidala (navazující na předchozí spolupráci *Půl domu bez ženicha*) a další pohádka *Dlouhý, široký a bystrozraký*.

Přibližně ve stejné době, kdy Bočan s Jiřím Justem adaptovali předlohu K. J. Erbena, vznikal i scénář k filmu *Smích se lepí na paty* podle námětu nedávno zesnulého spisovatele, scenáristy a divadelního režiséra Pavla Fialy. Ten se – na rozdíl od divadla – zabýval filmem pouze okrajově: kromě spolupráce na dokumentech Rudolfa Krejčíka (*Generace bez pomníku, O významu slov*) napsal scénář k psychologickému dramatu Jaromila Jireše *Útěky domů* (1980). Dramaturg snímku Václav Nývlt se pak podílel i na následujícím *Smích se lepí na paty*, který byl již Fialovou poslední filmovou zakázkou.

Celý příběh je vystavěn kolem svérázné hlavní postavy, jejíž charakter do značné míry určuje další události. Je jí umanutý, pošetilý a ve svém nekonečném pábitelství někdy i sympatický šedesátník Joska Platejz, který žije sám v horské chalupě uprostřed Krkonoš. Svůj čas dělí mezi vaření obědů pro lesní dělníky, vymyšlení různých „vynálezů“ (nádrž pro pstruhy v kuchyni, větrná elektrárna), večerní partičky mariáše a telefonování dětem, u nichž doufá, že se k němu jednou nastěhují.

Dcera a syn, kteří už mají dávno své vlastní rodiny, však o život na venkovské samotě vůbec nestojí. Spíše by nepohrdli otcovými penězi, které jsou pečlivě ukryty pod

schody chalupy. Joskovy návštěvy města tak pokaždé končí hádkami a vzájemnými výčitkami. Své zklamání nakonec hrdina utápí v panácích slivovice, kterou popíjí se svými přáteli – učitelem Kroupou a hajným Fandou. V těchto scénách, v nichž se stárnoucí muži navzájem trumfují, shazují, ale i povzbuzují, se Bočanův film stává nenápadnou oslavou lidského přátelství.

Režisér do hlavní role obsadil ještě před dokončením scénáře Vlastimila Brodského, pro kterého se Joska stal – vedle *Jakuba Iháře* (1975) a Františka Hány z podobně laděného *Babího léta* (2001) – stěžejní filmovou postavou. Herec byl Bočanem a Fialou přizván k psaní scénáře, a mohl tak do příběhu vnášet vlastní návrhy a upravovat dialogy podle svých představ. Vedlejší postavy Joskových přátel ztvárnili Josef Kemr a Petr Čepek, který rolí mírného, lehce rozpačitého Fandy vystoupil z šablony výbušných charakterů, jež v té době často ztělesňoval.

Uvolněnou atmosféru příběhu dotváří přírodní (letní i zimní) exteriéry, v nichž se značná část scén odehrává, a herecká improvizace během natáčení. „Před realizací filmu jsme si řekli, že jakákoliv improvizace v duchu zaměření scénáře je vítána, že my za kamerou jsme připraveni psychicky i fyzicky na všechna dílčí vybočení od litery scénáře. Taky se to několikrát stalo. Přivítali jsme okamžité nápady a řeknu vám, že jsem dosud v žádném svém předchozím filmu nenatočil tolik improvizovaných situací, které vznikly při realizaci, jako tentokrát,“ přibližoval vznik filmu Bočan.^[1]

Navzdory dobrému příběhu, „hvězdnému“ obsazení i příznivým kritikám se „komedie s příchutí pelyňku“, jak ji režisér nazýval, nesetkala s větším diváckým zájmem. V kinech ji vidělo něco málo přes sto tisíc návštěvníků, což byl dobový podprůměr. Teprve pozdějšími televizními reprízami se snímek zařadil mezi uznávaná díla pozdní normalizace.

Smích se lepí na paty uvede kanál CS Film v neděli 18. června ve 20:00.

Smích se lepí na paty (ČSSR 1986), režie: Hynek Bočan, scénář: Hanek Bočan, Pavel Fiala, kamera: Ivan Šlapeta, hudba: Petr Skoumal, střih: Dalibor Lipský, hrají: Vlastimil Brodský, Josef Kemr, Petr Čepek, Jiřina Bohdalová, Emma Černá, Miroslav Vladyka, Jan Hartl, Jitka Asterová, Karel Heřmánek, Vilma Cibulková a další. Československý

státní film, 92 min.

Poznámky:

[1] Kolář, Robert [Tunys, Ladislav], Smích se lepí na paty Vlastimilu Brodskému ve filmu Hynka Bočana. *Záběr* 19, 1986, č. 18 (9. 9.), s. 3.